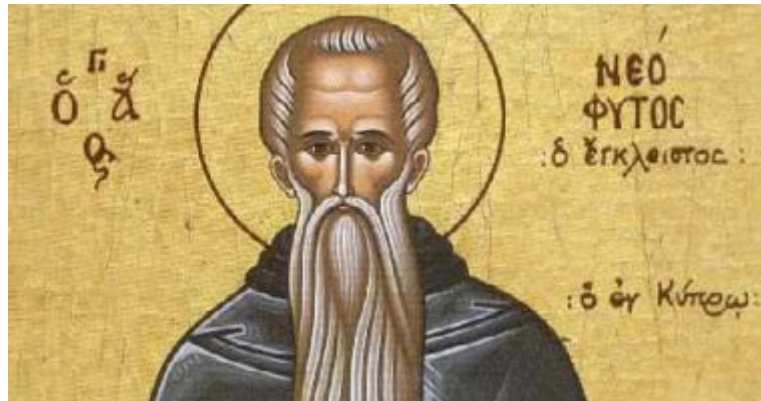

Ο Ἅγιος Νεόφυτος και τα δεινά της Κύπρου

/ [Βίοι Αγίων](#)

Του Κωνσταντίνου Χολέβα

Ὁ ιδιαίτερος σεβασμός μου γιά τόν πολιοῦχο τῆς γενέτειράς μου Θεσσαλονίκης, τόν Ἅγιο Δημήτριο τόν Μυροβλήτη, μέ ὁδήγησε νά μελετήσω τά διάφορα Ἐγκώμια πρὸς τό πρόσωπό του, δηλαδή κείμενα συγγραφέντα πρὸς τιμὴν τοῦ μάρτυρος. Μεταξύ αὐτῶν ἀνέγνωσα μέ εὐχάριστη ἑκπληξη καί ἕναν Ἐγκωμιαστικόν Λόγον πρὸς τόν Ἅγιον Δημήτριο, τόν ὁποῖο συνέγραψε ὁ Κύπριος Ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος περί τά τέλη τοῦ 12ου μ.Χ. αἰῶνος. Μάλιστα ὁ Ἅγιος Νεόφυτος ἐπαινεῖ τόν Ἅγιο Δημήτριο ὃχι μόνο ὡς ἀθλήσαντα ὑπὲρ Πίστεως, ἀλλὰ καί ὑπὲρ Πατρίδος, ἀναφερόμενος προφανῶς στίς θαυματουργικές ἐπεμβάσεις τοῦ Ἀγίου κατὰ τῶν ἐπιδρομῶν. Ἡ μνήμη τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου τιμᾶται στίς 28 Σεπτεμβρίου.

Ἡ Ἐγκλείστρα εἶναι τό σπήλαιο, στό ὁποῖο ἀσκήτευσε ὁ Ἅγιος ἐπὶ πολλά ἔτη. Τό λάξευσε ὁ ἴδιος στόν βράχο τοῦ ὄρους Μελισσοβούνου καί ἔκτισε ἐκεῖ μικρό Ναό τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Ἐκεῖ εὐρίσκεται ὁ τάφος του, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ Παγκύπριο προσκύνημα. Τά λείψανά του ἔχουν μεταφερθεῖ στό Καθολικό τῆς κυρίως Μονῆς, ἡ ὁποία κτίσθηκε τόν 16ο αἰῶνα καί ἀπέχει μερικές δεκάδες μέτρα ἀπό τήν Ἐγκλείστρα. Ἐπὶ Πατριαρχείας Κυρίλλου Λουκάρεως, τόν 17ο αἰῶνα, τό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο ἀνεκήρυξε Σταυροπηγιακή τήν Μονή τοῦ Ἀγίου Νεοφύτου. Τόν Ἰούνιο τοῦ 2007, ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου ἀνεβίβασε στόν βαθμό τοῦ Ἐπισκόπου τόν ἡγούμενο Λεόντιο.

Ἡ Μονή εἶναι κτισμένη σέ ὑψόμετρο 412 μέτρων ἀπό τήν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας καί προσφέρει ἐξαιρετική θέα πρὸς τήν πόλη τῆς Πάφου. Ὁ ἰδρυτής τῆς Μονῆς

Ἅγιος Νεόφυτος γεννήθηκε τό 1134 στήν κώμη τῶν Λευκάρων. Οἱ γονεῖς του δέν μερίμνησαν γιά τήν μόρφωσή του καί μέχρι τήν ἡλικία τῶν 18 ἐτῶν ἦταν ἀναλφάβητος. Ἐβόσκει πρόβατα σέ διάφορα μέρη τῆς Κύπρου, ἀλλά ἡ φιλομάθειά του καί ὁ ἔνθεος ζήλος του τόν ὁδήγησαν νά μάθει γράμματα μόνος του καί νά ἀποστηθίσει τό Ψαλτήριον. Ἐμόνασε στή Μονή τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου τοῦ Κουτσοβέντη καί γιά σύντομο χρονικό διάστημα ἐπεσκέφθη τους Ἁγίους Τόπους. Οἱ συγκρούσεις Σταυροφόρων καί Μουσουλμάνων στήν Ἁγία Γῆ τόν ἀπεμάκρυναν καί τελικῶς ἡ Θεία Πρόνοια ἔφερε τά βήματά του στό σημεῖο ὅπου ἔκτισε τήν Ἐγκλείστρα του. Ὁ Ναός τῆς Ἐγκλείστρας ἐγκαινιάσθηκε στίς 14 Σεπτεμβρίου 1160, ἑορτή τοῦ Τιμίου Σταυροῦ. Τό 1170 ὁ Ἐπίσκοπος Πάφου Βασίλειος Κίνναμος χειροτόνησε τόν Νεόφυτο ἱερέα καί ἡ φήμη του ἄρχισε νά ἐξαπλώνεται στήν Κύπρο.

Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος, ἄν καί δέν ἔλαβε συστηματική μόρφωση μέ τά κοσμικά κριτήρια, διεκρίθη ὡς ἕνας ἀπό τούς πολυγραφότερους ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς τῆς Μεσοβυζαντινῆς περιόδου. Τό Ἅγιον Πνεῦμα ἀνεπλήρωνε τά ἐλλείποντα. Τά ἔργα του ἐξεδόθησαν προσφάτως ἀπό τήν Μονή του σέ πολύτομη σειρά. Ἐκτός ἀπό κηρύγματα ἔγραψε ἐρμηνευτικά στήν Ἁγία Γραφή καί πολλά ἄλλα ἔργα. Προσωπικά θά σταθῶ σέ μία ἐπιστολή του, ἡ ὁποία περιέχεται στόν Ε΄ Τόμο τῶν Ἔργων του καί ξεχωρίζει διότι ἔχει ἱστορικό καί πατριωτικό περιεχόμενο. Ἐχει τόν τίτλο «Περί τῶν κατὰ κατὰ χώραν Κύπρον σκαιῶν» καί περιγράφει ἐν συντομίᾳ τά δεινά καί τίς συμφορές τῆς Κύπρου καί τῶν ἐλληνορθοδόξων κατοίκων της λόγω τῶν διαφόρων εἰσβολῶν καί κατακτήσεων. Περιγράφει ἐπίσης τίς περιπέτειες τῶν Ἁγίων Τόπων, ὅπου Σταυροφόροι καί Ἀραβες συνεκρούοντο ἐπάνω ἀπό τά ἱερά προσκυνήματα τῆς Ἱερουσαλήμ. Τό κείμενο αὐτό τοῦ Ἁγίου ἐνέπνευσε τόν ποιητή καί Νομπελίστα Γιώργο Σεφέρη, ὅταν ἔγραψε τό ποίημα «Νεόφυτος ὁ Ἐγκλειστος μιᾶ».

Στό κείμενο αὐτό τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου παρατηροῦμε τή διάθεση τοῦ συγγραφέως νά ἐξιστορήσει τά δεινά τῆς Νήσου ἀπό τήν ἀνταρσία τοῦ Ἰσαακίου Κομνηνοῦ καί ἀπό τήν ἐναλλαγή κατακτητῶν, ἀλλά καί τήν σαφεῆ πρόθεσή του νά νουθετήσῃ τούς συμπατριῶτες του καί νά τονώσει τόν πατριωτισμό τους. Ἀξίζει αὐτό εἰδικά τό κείμενο νά διαβάζεται ἀπό ὀρισμένους συγχρόνους διανοητές, οἱ ὁποῖοι διερωτῶνται ἄν ὁ Χριστιανός πρέπει νά ἐνδιαφέρεται γιά τήν πατρίδα του καί τήν ἐλευθερία της. Φυσικά ἡ Χριστιανική μας πίστις εἶναι πρωτίστως πανανθρώπινη καί οἰκουμενική. Αὐτό, ὅμως, δέν πρέπει νά χρησιμοποιεῖται ὡς πρόσχημα γιά νά ἀδιαφοροῦμε γιά τά ἐθνικά καί ἱστορικά ζητήματα. Ὅταν ὁ Ἅγιος Νεόφυτος γράφει ὅτι λόγω τῶν κατακτήσεων «καί λαός ἀλλότριος ἐπληθύνθη ἐν τῇ γῇ ἡμῶν» δέν καλλιεργεῖ μίσος κατὰ τῶν ἀλλοεθνῶν, ἀλλά καλεῖ τούς Ἕλληνες τῆς Κύπρου νά διαφυλάξουν τήν ταυτότητά τους. Ὁ πατριωτισμός τοῦ Ἁγίου δέν εἶναι τοπικισμός

ούτε ἀφορᾷ μόνο τήν Πάφο καί τήν Κύπρο. Θεωρεῖ ὡς πατρίδα του τήν ἑλληνορθόδοξη αὐτοκρατορία πού σήμερα συνηθίζουμε νά ὀνομάζουμε Βυζαντινή. Τότε τό ὄνομα τοῦ κράτους ἦταν Ρωμανία (ἀπό τήν Νέα Ρώμη =Κωνσταντινούπολη).

Γράφει χαρακτηριστικά ὁ Ἅγιος στό προαναφερθέν ἱστορικό ἔργο του: «Χώρα ἐστίν Ἰγκλιτέρρα, πόρρω τῆς Ρωμανίας κατά βορρᾶν, ἐξ ἧς νέφος Ἰγκλίνων σύν τῷ ἄρχοντι αὐτῶν εἰς πλοῖα μεγάλα λεγόμενα νάκκας συνεισελθόντες τόν πλοῦν πρός Ἱεροσόλυμα ἔδρων». Δηλαδή: Ὑπάρχει μία χώρα πού λέγεται Ἀγγλία καί βρίσκεται μακριά πρός βορρᾶν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, ἀπό τήν ὁποία μέγας ἀριθμός Ἀγγλων μαζί μέ τό ἡγεμόνα τους εἰσῆλθαν σέ μεγάλα πλοῖα πού ὀνομάζονται νάκκαι καί ξεκίνησαν τό ταξίδι πρός τά Ἱεροσόλυμα. Ὁ πατριωτισμός τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου δέν εἶναι ἐθνοφυλετισμός, ἀλλά ἡ συνείδηση τοῦ ἑλληνορθόδοξου Γένους, ἡ ὁποία θεμελιώνεται στήν Ὁρθόδοξη Πίστη, στήν ἑλληνική γραμματεία καί στήν οἰκουμενική ἀντίληψη τοῦ πολιτισμοῦ μας. (Εφ. Ορθόδοξη Αληθεια)